

บทที่ 5

สรุป และข้อเสนอแนะ

สรุป

นมดิบหมักด้วยกรดอะซิติกที่ระดับความเข้มข้น 0.02 เปอร์เซ็นต์ จะมีความเป็นกรดเพิ่มขึ้นเมื่อมีระยะเวลาการหมักนานขึ้น และจำนวนแบคทีเรียลดลงเมื่อนมหมักกรดมีความเป็นกรดเพิ่มขึ้น การหมักนมนาน 15 วัน เป็นระยะที่เหมาะสมสำหรับนำมาใช้เลี้ยงลูกโค ทั้งนี้เพราะมีค่า pH ไม่ต่ำจนเกินไป และตรวจพบแบคทีเรียที่ย้อมติดสีแกรม ที่มีรูปร่างท่อนสั้น และท่อนยาว ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อลูกโค และ นอกจากนี้ ไม่พบแบคทีเรียที่ย้อมไม่ติดสีแกรมซึ่งเป็นแบคทีเรียที่ก่อให้เกิดโรค เช่น *E. coli*

การเลี้ยงลูกโคด้วยนมหมักกรด มีผลทำให้ลูกโคมีอัตราการเจริญเติบโตสูงกว่าลูกโคที่ได้รับนมเทียม ลูกโคกลุ่มที่ได้รับนมหมักกรดมีน้ำหนักซาก เมื่อคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของน้ำหนักมีชีวิต และ น้ำหนักซากตัดแต่งแบบซากสูงกว่าลูกโคกลุ่มที่ได้รับนมเทียมและลูกโคที่เลี้ยงด้วยนมหมักกรดมีต้นทุนการเลี้ยงต่อหน่วยน้ำหนักตัวที่เพิ่มขึ้นต่ำกว่าลูกโคที่เลี้ยงด้วยนมเทียมรวมทั้งลูกโคที่ได้รับนมหมักกรดมีอาการท้องเสียน้อยกว่าลูกโคที่ได้รับนมเทียม ดังนั้น การนำนมคุณภาพต่ำที่มีในฟาร์ม มาหมักด้วยกรดอินทรีย์ เพื่อใช้เลี้ยงลูกโคภายในฟาร์ม น่าจะเป็นแนวทางหนึ่งในการจัดการให้อาหารลูกโคนม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาครั้งนี้มีประเด็นที่สมควรจะศึกษาเพิ่มเติม ดังนี้

- (1.) การคงอยู่และปริมาณของแบคทีเรียที่ทำให้เกิดโรค ผลของนมหมักกรดที่มีต่อระบบทางเดินอาหาร และค่าทางโลหิตวิทยาของลูกโคที่เลี้ยงด้วยนมหมักกรด
- (2.) เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ได้นำอาหารขุ่นมาเลี้ยงลูกโคด้วย ดังนั้นเพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ชัดเจน จึงควรศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการนำนมหมักกรดมาเลี้ยงลูกโคโดยไม่ใช้อาหารขุ่น